

УДК 327:327.7:329(437.3):061.1Є
<https://orcid.org/0000-0001-6117-0263>
DOI 10.30970/vir.2020.48.0.10499

ЄВРОСКЕПТИЧНИЙ ТА АВТОНОМІСТСЬКИЙ ДИСКУРСИ СТОСОВНО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЧЕХІЇ

Олександр Поведа

*Національний авіаційний університет,
пр. космонавта Комарова, 1, м. Київ, Україна, 03058,
e-mail: sasha_poveda@ukr.net*

Проаналізовано особливості ставлення двох провідних політичних сил Чехії щодо процесу європейської інтеграції через призму ефективності захисту національних інтересів на наддержавному рівні. Під час виконання дослідження з'ясовано, що провідна Громадянська демократична партія поступово зайняла євроскептичну позицію після того, як стало зрозуміло, що приєднання до Євросоюзу неминуче вимагатиме певних національних поступок з боку Чехії. Поступово членство в ЄС у ній стали розглядати тільки через призму реалізації економічних інтересів країни. Після вступу до ЄС громадянські демократи стали ще затятішими противниками поглиблення європейської інтеграції і рішуче виступили проти прийняття спільної Конституції та федералізації ЄС, підтримуючи позицію протидії будь-яким спробам стосовно відчуження частини національного суверенітету на користь ЄС.

Наголошено, що несхвалення Громадянською демократичною партією подальшої європейської інтеграції пояснюють історичними побоюваннями багатьох чехів перед Німеччиною: вони переконані, що розвиток ЄС у федеративному напрямі відповідає німецьким інтересам та прагненням стосовно домінування в Європі.

Автор доходить висновку, що антинімецька налаштованість громадянських демократів впливає з історії взаємовідносин двох народів, які ніколи не були дружніми, а також пояснюється побоюваннями стосовно подальшої економічної експансії ФРН на чеській території.

Під час дослідження також з'ясовано, що дискурс чеських комуністів стосовно європейської інтеграції носить цілком автономістський характер, адже, наприклад, на відміну від Громадянської демократичної партії (і загалом усіх парламентських партій держави), яка не піддає сумніву членство Чехії в Євросоюзі, хоча й висловлюється критично щодо ЄС, Комуністична партія не вбачає перспективи ні у функціонуванні самого ЄС, ні у доцільності від членства в ньому своєї країни.

Ключові слова: Чехія; європейська інтеграція; Громадянська демократична партія; Комуністична партія Чехії і Моравії; євроскептицизм; автономістський дискурс.

Після завершення «холодної війни» в Чехії спостерігався широкий міжпартійний консенсус стосовно питання членства в ЄС. Після перших демократичних виборів 1990 року всі провідні політичні партії, представлені у парламенті, за винятком Комуністичної партії та екстремістської Республіканської партії, були послідовними щодо якнайшвидшого приєднання до ЄС. Як наслідок, подальші вибори та зміна партійного складу уряду мало впливали на намагання Чехії вступити до Євросоюзу. Проте наприкінці 1990-х років чеська політична сцена відчутно поляризувалася щодо проблеми європейської інтеграції. Незважаючи на загальну проєвропейську орієнтацію серед головних партій, *Громадянська демократична партія* (ГДП) стала дотримуватися євроскептичних поглядів після втрати влади 1997 року. Якщо на попередніх виборах питання євроінтеграції не було ключовим, то передвиборчі кампанії 1998 р. та (особливо) 2002 р. відзначилися гострими дискусіями щодо проблеми вступу Чехії до ЄС, а питання, що стосувалися Євросоюзу, стали важливим пунктом передвиборчих програм усіх політичних партій. Після парламентських виборів 2002 року сформували урядову коаліцію з Чеської соціал-демократичної партії (ЧСДП), Християнсько-демократичного союзу – Чехословацької Народної Партії (ХДС-ЧНП) та Союзу свободи – Демократичного союзу (СС-ДС). Незважаючи на ідеологічні розбіжності між трьома партіями, коаліція сформувала доволі проєвропейський уряд, якому вдалося виконати необхідні умови для вступу Чехії до ЄС.

У червні 2003 року на референдумі стосовно вступу до ЄС усі провідні партії, за винятком комуністів, підтримали членство в Євросоюзі, в тому числі євроскептична ГДП. Понад 77 % чехів проголосувало на користь вступу, при чому ще вищий відсоток прихильників проєвропейських партій (82–92 %) проголосував за членство в ЄС [8].

Однак, на думку багатьох чеських політиків і громадськості, процес європейської інтеграції не є однозначним. Зважаючи на те, що з початку 2000-х років у Євросоюзі щораз частіше лунають заяви щодо необхідності побудови єдиної конфедеративної загальноєвропейської наддержави, чимало впливових політичних партій, які не згодні з такою позицією, намагається перешкодити створенню цього наддержавного об'єднання, наголошуючи, що лише державанація здатна ефективно вирішувати свої глобальні внутрішні проблеми, а перекладання повноважень щодо розв'язування локальних проблем на загальноєвропейському рівні неминуче спричинить до того, що найвпливовіші континентальні держави вирішуватимуть їх на власний розсуд, ігноруючи національні інтереси малих та середніх країн-членів організації. У цьому контексті позиція Громадянської демократичної партії та Комуністичної партії Чехії та Моравії може в деяких аспектах бути показовою для України, Грузії, Молдови та інших держав, які поставили собі за мету інтегруватися до ЄС,

виходячи, насамперед, з точки зору захисту національної ідентичності в рамках наднаціональних інституцій.

Окремі аспекти трактування провідними чеськими партіями проблеми європейської інтеграції Чехії висвітлено у працях П. Фіали, Ш. Хенлі, П. Копецкі, однак вони, зазвичай, присвячені загальному аналізу зовнішньополітичних доктрин основних політичних сил, а не характеристиці євроскептичного та автономістського дискурсів стосовно європейської політики країни.

Мета статті – дослідити особливості ставлення двох провідних політичних сил Чехії щодо процесу європейської інтеграції через призму ефективності захисту національних інтересів на наддержавному рівні.

На початку 90-х років членство в ЄС ГДП розглядала під тим самим кутом зору, що й членство Чехії в Раді Європи – організації, до якої Чехія (Чехословаччина) вступила 1991 року. В партійній програмі ГДП 1992 року зазначено: «Ми (ГДП) розглядаємо питання інтеграції Чехословаччини до Європейського Співтовариства за найбільш нагальну і важливу мету. Тільки вона є шляхом до довгострокової стабілізації нашого політичного, економічного життя та гарантуватиме нашу безпеку» [5].

Якщо на той час позиція ГДП стосовно проблеми євроінтеграції дещо відрізнялася від позиції інших політичних сил, то це насамперед стосувалося визначення місця співпраці країни в рамках Вишеградської трійки. Замість того, щоб розглядати цю організацію як основний міст для подальшої європейської інтеграції, Вишеградську групу вважали перешкодою на зазначеному шляху, або ж, як її охарактеризував В. Клаус, «клубом бідняків». Партія також рішуче відкидала поняття Центральної Європи як можливого посередника між Сходом та Заходом. Натомість ГДП закликала до розбудови прагматичної зовнішньої політики, яка сприятиме швидкій інтеграції до західних та західноєвропейських інституцій [2].

Загалом зазначимо, що ГДП усвідомлює змагальність інтересів у рамках Євросоюзу, отож постійно наголошує, що завданням для чеських політиків має бути захист національних інтересів в інтеграційному процесі. Насправді партія намагається дотримуватись цього принципу. Наприклад, під час парламентських дебатів стосовно Конституційного Договору частина депутатів від ГДП постійно намагалася довести, що правляча на початку 2000-х років коаліція ЧСДП, ХДС-ЧНП і СС-ДС не змогла захистити чеські національні інтереси. Це доволі яскраво ілюструє висловлювання представника громадянських демократів Гайнека Файмона: «В нашій країні існує особлива група політиків, які вважають, що чеські національні інтереси зводяться до того, щоб бути найслабшою ланкою ЄС. Я не знаю, як даний підхід співвідноситься з парламентською клятвою, яку ми всі давали. На мій погляд, зовсім не співвідноситься, але нехай за це відповідають всі ті, хто привселюдно захищає дану точку зору» [6].

У Маніфесті чеського євросоціалізму 2001 року чітко простежується позиція громадянських демократів стосовно того, що Чехія, на відміну від ЄС, є природним утворенням. Термін «природний» у цьому значенні вжито чотири

рази. Природне політичне утворення та, насамперед, особливості чеської національної ідентичності є передумовою для відхилення подальших кроків стосовно уніфікації. На думку авторів Маніфесту, поняття чеської національної ідеї не співвідноситься з ідеями щодо об'єднання Європи. Вони наголошують, що чеська національна ідея була реалізована, серед усіх інших, Палацкі, Гавлічком та Масариком, тобто виключно ліберал-демократами, погляди яких були близькими до англо-саксонської традиції. Отож автори доходять висновку: «Концепції європейського об'єднання, котрі не виходять з ліберально-демократичних принципів і не співвідносяться з чеською національною ідеєю, є проблематичними. Дані неліберальні принципи насправді співвідносяться з колишніми фашистськими та марксистськими баченнями об'єднаної Європи, а також із нинішнім центральним дистрибутивним європейським соціал-демократизмом і християнсько-демократичним політично централізованим католицизмом» [9]. Остання цитата з Маніфесту надзвичайно дискусійна, адже порівнювати сучасні провідні концепції європейської інтеграції з фашистським і комуністичним баченням Європи, як мінімум, наївно і недалекоглядно. Так, звичайно, як фашистів і марксистів, так і сучасних прихильників ідеї поглибленої міжурядової співпраці (конфедерації Європи), безперечно, об'єднує прагнення до централізованого управління континентом, однак варто наголосити, що механізми реалізації такого управління суттєво відрізняються. Нацистське і радянське бачення контролю над Європою полягало, насамперед, у насильницькому нав'язуванні власної позиції іншим народам, повній підлеглості і підзвітності васалів арійській чи «радянській» нації, на противагу прийняттю рішень у рамках ЄС, які завжди супроводжуються згодою більшості його членів.

Непереконливим також є твердження щодо вирішальної ролі у процесі європейської інтеграції «християнсько-демократичного політично централізованого католицизму». Якщо, на перший погляд, незаперечним є факт, що в багатьох європейських країнах (насамперед ФРН) уряд часто формують християнсько-демократичні партії, котрі дійсно мають чимало важелів впливу щодо прийняття важливих як внутрішньополітичних, так і загальноєвропейських (на рівні Європарламенту) рішень, то насправді католицизм не є домінуючою релігією у багатьох європейських країнах (передусім у Великій Британії, Німеччині, країнах Скандинавії), а, отже, абсолютизувати роль католицької церкви у розбудові європейської інтеграції недоречно.

Зважаючи на неоліберальні погляди партії, ГДП підтримує єдиний ринок та «чотири свободи», які вона розглядає як найбільші досягнення ЄС. Однак ГДП виступає проти посилення наднаціональних інституцій та створення федеративної Європи, якою, на її погляд, неминуче керуватимуть декілька найбільших держава-членів. На противагу європейській наддержаві, в якій існуватиме загроза чеським національним інтересам, громадянські демократи віддають перевагу іншій міжурядовій моделі інтеграції – «Європі націй», яка передбачає збереження національного суверенітету та з повагою ставиться до всіх національних інтересів й ідентичностей. Вони також відкидають

узгодження національних політик у багатьох сферах, у тім числі в соціальній, фінансовій, податковій, зовнішній та політиці безпеки, підтримуючи, натомість, ідею гнучкого, різношвидкісного Євросоюзу, в якому країни-члени можуть обирати сфери співпраці, в яких вони хочуть інтегруватися [219]. Незважаючи на те, що ГДП негативно ставиться до подальшого поглиблення ЄС, вона рішуче підтримує подальше розширення більшою мірою тому, що воно значно ускладнить подальше поглиблення.

У передвиборчій програмі 2002 року міститься послідовна критика поглядів соціал-демократичного уряду стосовно європейської інтеграції. Зокрема, ГДП рішуче осудила «наддержавницькі позиції єврофедералістів», посилення повноважень Комісії і Європарламенту та запропонувала власну ініціативу щодо процедури голосування у Європейській раді. Крім того, громадянські демократи вважали передчасним кроком впровадження євро. У Маніфесті про вибори до Європейського парламенту 2004 року проект європейської інтеграції розглядали, здебільшого, через поняття конкуренції. ЄС необхідний країнам-членам для того, щоб конкурувати із зовнішнім світом. При цьому наголошують, що Євросоюз може порушити здорову конкуренцію між країнами-членами, якщо пропагуватиме неправильну соціальну політику. ЄС, по суті, розглядають як інструмент і як можливість, а також як форум, де національні політики повинні визначати власні національні інтереси та захищати їх. Окрім того, інструмент може доволі легко стати перешкодою за умови, якщо ЄС стане надмірно концентрувати свої зусилля на соціальній політиці, адже такий крок міг би перешкоджати природним реформам європейських держав загального добробуту та, зрештою, спричинив би втрати Європи в міжнародній конкуренції [6].

Несхвалення ГДП подальшої європейської інтеграції пояснюють також історичними побоюваннями багатьох чехів перед Німеччиною, які переконані, що розвиток ЄС у федеративному напрямі відповідає німецьким інтересам та прагненням стосовно домінування в Європі. На наш погляд, побоювання ГДП і чеського суспільства не зовсім виправдані. Хоча ФРН володіє найбільшим технологічним й економічним потенціалом в ЄС, варто пам'ятати, що локомотивом сучасних інтеграційних процесів на континенті є ще й Франція, яка, незважаючи на менші, порівняно з Німеччиною, економічні й людські ресурси, є одним з ініціаторів та активних лобістів багатьох нових сфер розвитку Євросоюзу, насамперед спільної зовнішньої політики та політики безпеки, а також часто володіє не меншим впливом на прийняття міжнародних рішень, ніж ФРН. Окрім того, треба пам'ятати, що такі країни-члени, як Велика Британія, Італія, Іспанія, Польща, вага яких у ЄС є немалою, також часто дотримуються діаметрально протилежних від Німеччини позицій щодо окремих питань європейського розвитку (наприклад, стосовно збереження і розбудови трансатлантичних відносин зі США), отож говорити про перспективу глобального і беззаперечного домінування ФРН у Євросоюзі ще зараз явно зарано. Саме тому очевидно, що антинімецька налаштованість громадянських демократів передусім впливає з історії взаємовідносин двох народів, які ніколи

не були дружніми, а також пояснює побоювання стосовно подальшої економічної експансії ФРН на чеській території.

Перед парламентськими виборами 2006 року ГДП частково пом'якшила свій євроскептичний дискурс, що зумовлено, насамперед, зміною партійного керівництва 2003 року, коли Клауса, найбільшого партійного критика ЄС, обрали президентом Чехії, а замість нього партійним лідером став поміркованіший Мірек Тополанек. Фактор електорату також відіграв свою роль, оскільки партійні функціонери побоювалися, що євроскептичний тон може спричинити втрату голосів серед прихильників ГДП, які дотримуються проєвропейських поглядів. Після того, як членство в ЄС стало реальністю, питання європейської інтеграції щораз менше цікавило більшість виборців, оскільки вони переймалися, передусім, внутрішньоекономічними та соціальними питаннями. Отож у передвиборчій програмі ГДП представила свої погляди стосовно ЄС доволі коротко та була загалом не надто критичною. Після січня 2007 року партійні погляди стосовно ЄС стали ще поміркованішими, зважаючи на необхідність знаходити компроміс між поглядами громадянських демократів і проєвропейських партнерів по коаліції – християнських демократів та зелених.

З огляду на те, що на перше півріччя 2009 року запланували головування Чехії в Євросоюзі, ГДП не надто критично висловлювалася щодо ЄС. Як наслідок, колишній сильний партійний євроскептицизм еволюціонував до пасивного осудження чи, навіть, мовчазної підтримки. Також вплинув на партійну позицію стосовно ЄС і вихід Клауса з ГДП (2008) після того, як його кандидат на партійне головування (мер Праги Павел Бем) програв боротьбу за цю посаду Тополанеку.

Комуністична партія Чехії та Моравії – радикальна ліва партія, яка має постійне представництво в чеському парламенті після трансформації Комуністичної партії Чехословаччини 1989 року. Зважаючи на чималу кількість місць, якими партія володіє в парламенті, вона, зазвичай, відіграє важливу роль у палаті депутатів. Однак КПЧМ не має коаліційного потенціалу, зважаючи на її ідеологічну орієнтацію та історичне минуле. Поряд з ГДП, вона є однією з двох євроскептичних партій, представлених у парламенті. Раніше КПЧМ вагалася між «помірним» і «жорстким» євроскептицизмом, однак сьогодні її можна вважати помірно євроскептичною партією.

Загалом серед чеських комуністів немає одностайної позиції стосовно проблеми євроінтеграції. Водночас дехто з членів КПЧМ напередодні вступу країни до ЄС розглядав Євросоюз як опору для захисту великого бізнесу, контрольованого ФРН; інші ж наголошували, що його соціальна й регуляторна політика, а також демократичні інститути зробили членство ЄС підконтрольним американським інтересам і транснаціональному капіталу поза межами Союзу. Різні погляди комуністів стосовно членства в ЄС доволі швидко спровокували глибші розбіжності в партії щодо спільної стратегії і переросли в поодинокі публічні аргументи серед лідерів КПЧМ. Отож Комуністична партія відклала оголошення спільної позиції стосовно питання вступу до березня 2003 року, а

8 березня члени партії, здебільшого, висловилися за «поміркване ні» позиції «не рекомендуємо» вступати до ЄС. У кожному з випадків меншість проголосувала за дещо радикальніші альтернативи «поміркованого так» чи «рішучого ні» стосовно ЄС. КПЧМ підтвердила своє відхилення членства, посилаючись на те, що умови вступу, передусім – розмір сільськогосподарських субсидій та регіональної допомоги, рівень європейської бюрократії були неприйнятними, а Чехія не була готова до жорсткого Спільного ринку. Крім того, невизначеним, на думку комуністів, було майбутнє Союзу, однак партія не виключала перспективи членства «у більш віддаленому майбутньому» [3; 4].

КПЧМ наголошує, що завданням чеської зовнішньої політики має бути просування чеських національних інтересів. Світовий порядок, вважають комуністи, необхідно заснувати, базуючись на рівноправній співпраці суверенних держав-націй. Саме тому завданням чеської зовнішньої політики має бути «захист незалежності, державного суверенітету і територіальної цілісності держави, забезпечення її обороноздатності та захист від будь-якої загрози, забезпечення безпеки громадян» [3]. Зважаючи на вищесказане, партія відкинула будь-який новий договір, який посилюватиме застосування голосування кваліфікованою більшістю в Раді, а також розкритикувала нову систему голосування кваліфікованою більшістю, запроповану Конституційним договором, а згодом і Лісабонським договором, вважаючи, що вона послаблює чеські позиції та підриває рівність держав. Отже, акцент на рівності держав є спільним для КПЧМ та ГДП.

У маніфесті про вибори до Європейського парламенту 2004 року партія закликала ЄС до вирішення складних соціальних і демократичних питань, а також заохочувала мирну співпрацю в Європі. Отже, Євросоюз члени партії розглядали певною мірою як інструмент, хоча й не зовсім бажаний, проте інструмент, який партія використовуватиме після того, як членство в ЄС стане реальністю. Як справедливо вважає Владімір Гандл, КПЧМ, по суті, поділена на дві фракції: одну – більш проєвропейську, іншу – більш скептично налаштовану. Проєвропейське крило розглядає Євросоюз можливим інструментом для реалізації радикальної лівої програми [1]. Загалом ЄС визначається правим крилом, отож його вважають неспроможним протистояти викликам, які постали перед робочим класом. Така позиція знайшла своє відображення у партійному ставленні до Конституційного договору. КПЧМ наголошує, що «конституція» підпорядкувала все вільному руху капіталу, а це означає, що в ній інституціоналізується неоліберальна політика [1]. Аналогічної позиції чеські комуністи дотримуються і стосовно Лісабонського договору. Отож можемо визначити, що ЄС розглядають як перешкоду, хоча й не в тому самому значенні, як ГДП. Зокрема, чеські комуністи не вважають Євросоюз перешкодою конкуренції, а перешкодою для можливості реалізації комуністичної політики. Незважаючи на те, що КПЧМ із недовірою ставиться до ЄС, вона усе ж у передвиборчих програмах частково підтримує його регіональну політику, адже завдяки останній Чехія може отримувати дотації із фондів ЄС. Отже, комуністи розглядають інколи Євросоюз як інструмент для вирішення соціально-

економічних питань, хоча саму економічну політику ЄС, виходячи з ідеологічних міркувань, сприймають вони негативно.

Висновки. У процесі виконання нашого дослідження з'ясовано, що провідна Громадянська демократична партія поступово зайняла євроскептичну позицію після того, як стало зрозуміло, що приєднання до Євросоюзу неминуче вимагатиме певних національних поступок з боку Чехії. Поступово членство в ЄС у ній стали розглядати тільки через призму реалізації економічних інтересів країни. Після вступу до ЄС громадянські демократи стали ще затятішими противниками поглиблення європейської інтеграції і рішуче виступили проти прийняття спільної Конституції та федералізації ЄС, підтримуючи позицію будь-яким спробам стосовно відчуження частини національного суверенітету на користь ЄС.

Несхвалення ГДП подальшої європейської інтеграції також пояснюють історичними побоюваннями багатьох чехів перед Німеччиною: вони переконані, що розвиток ЄС у федеративному напрямі відповідає німецьким інтересам та прагненням стосовно домінування в Європі.

Автором також з'ясовано, що дискурс чеських комуністів носить цілком автономістський характер. Наприклад, на відміну від ГДП, яка хоча й висловлюється критично щодо ЄС, однак не піддає сумніву членство Чехії в Євросоюзі, Комуністична партія не вбачає перспектив у функціонуванні як самого ЄС, так і вважає недоцільним членство в ньому своєї країни. Позиція КПЧМ, по суті, є суперечливою, адже, як зазначено вище, комуністи позитивно оцінюють економічні переваги від членства в організації, отож, мабуть, правомірно вважати, що партія змогла б змінити своє ставлення до ЄС за умови, якби останній розвивався в бажаному для КПЧМ ідеологічному напрямі. Проте цілком очевидно, що, як мінімум, в найближчій перспективі головні напрями розвитку Євросоюзу визначатимуть засади лібералізму, отож сподівання чеських комуністів на сприятливе для себе ідеологічне середовище на континенті ілюзійні. Звідси випливає, що зараз КПЧМ необхідно прагматично ставитися до проблеми євроінтеграції, оскільки гасла, якими вона визначала свою позицію на початку 90-х років ХХ ст., стають не надто актуальними, і щораз чіткіше постає питання про реальну гіпотетичну спроможність комуністів реалізувати партійну політику за умови отримання ними важелів впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Handl V.* Evropeizace KSČM mezi ortodoxií a eurokomunismem / V. Handl // Institute of International Relations, Policy Paper. – Prague, 2004. – URL : <http://www.iir.cz/upload/vhandl2004.pdf> (дата звернення: 06.12.2019).
2. *Hanley S.* From Neo-Liberalism to National Interests: Ideology, Strategy, and Party Development in the Euroscepticism of the Czech Right / S. Hanley // East European Politics and Societies. – 2004. – Vol. 18(3). – P. 513–548.
3. KSČM. S lidmi a pro lidi. Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny PČP 2002. – URL : <http://www.kscm.cz/index.asp?managepreview=ok&thema=3283&category=&language=1&item=28319> (дата звернення: 06.12.2019).
4. KSČM. 5 zasedání Ústředního výboru KSČM 19.března 2005 – Problematika Smlouvy zakládající

Ústavu pro Evropu. – URL : <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3029&item=25269> (дата звернення: 06.12.2019).

5. ODS. Volební program ODS. Svoboda a prosperita. Volby do PSP ČR 1992. – URL : <http://www.ods.cz/volby/programy/1992/program.php?kap=5> (дата звернення: 04.12.2019).

6. ODS. STEJNĚ ŠANCE PRO VŠECHNY. Program pro volby do Evropského parlamentu 2004. – URL : http://www.ods.cz/docs/programy/program_2004e.pdf (дата звернення: 04.12.2019).

7. ODS. Společně pro lepší život. Volební program 2006 pro volby do PSP ČR. – URL : http://www.ods.cz/docs/programy/program_2006.pdf (дата звернення: 04.12.2019).

8. SCAC. Stands of Voters on Referendum 2003. – URL : <http://www.scac.cz/> (дата звернення: 04.12.2019).

9. Zahradil J. Manifest českého eurorealismu (dokument k ideové konferenci ODS). – 2001. – URL : <http://www.ods.cz/docs/dokumenty/zahradil-manifest.pdf> (дата звернення: 04.12.2019).

Стаття надійшла до редколегії 30.08.2019

Прийнята до друку 10.09.2019

THE EUROSCEPTICAL AND AUTONOMOUS DISCOURSES ON THE PROCESS OF EUROPEAN INTEGRATION OF THE CZECH REPUBLIC

Oleksandr Poveda

*National Aviation University,
1, Komarova ave., Kyiv, Ukraine, 03058,
e-mail: sasha_poveda@ukr.net*

The peculiarities of the attitude of the two leading Czech political parties regarding the process of European integration through the prism of the effectiveness of the protection of national interests at the supranational level are analyzed in the given article. While conducting this study, it was revealed, that once it became clear that accession to the European Union would inevitably require certain national concessions from the Czech Republic, the leading Civic Democratic Party began to declare an increasingly Eurosceptic position. Gradually, EU membership was considered by it only through the prism of realizing the economic interests of the country. Civic Democrats have become even more vigorous opponents of deepening European integration and have strongly opposed the adoption of a common EU Constitution and federalization and have opposed any attempt to alienate part of national sovereignty in favor of the EU, since the Czech Republic joined the European Union.

The author emphasizes that the disapproval by CDP of further European integration is explained by the historical fears of many Czechs, who are convinced that the development of the EU in a federal direction is in line with German interests and aspirations to dominate in Europe. The author also stresses on the fact, that the anti-German attitude of the Civic Democrats stems from the history of relations between two nations which have never been friendly and is explained by fears about further economic expansion of Germany in the Czech Republic.

It was found that the discourse of Czech Communists on European integration is quite autonomous, because, in contrast to the CDP (and in general to all other parliamentary parties of the country), which although remains critical of the EU, but it does not question the Czech Republic membership in the European Union, the Communist Party does not consider any prospects for the functioning of the EU at all, and it does not consider the expediency of Czech Republic membership in it.

Key words: Czech Republic; European integration; Civic Democratic Party; Communist Party of the Czech Republic and Moravia; Euroscepticism; Autonomist discourse.